

Bez Czarny

SAMBUCUS NIGRA

Bez Czarny

SAMBUCUS NIGRA

Krzew lub drzewko szybko rosnące lecz krótkowieczne. Kwiaty i owoce cenione są zarówno w ziołarstwie, jak i w kuchni. Należy jednak pamiętać, że niedojrzałe jagody i inne części rośliny zawierają niebezpieczny alkaloid - sambunigrinę, który rozkłada się dopiero podczas obróbki termicznej. Pamiętajmy o tym, zanim posadzimy czarny bez na podwórku, na którym będą się bawiły małe dzieci.

Doskonale poradzi sobie w dużym mieście, nie strasze mu nawet zanieczyszczenia powietrza. Lubi miejsca słoneczne, ciepłe, o glebie przepuszczalnej, próchnicznej, wilgotnej, ale nie podmokłej, ale wytrzyma i w warunkach gorszych. Poradzi sobie bez przykrycia z siarczystymi mrozami. Młody bez czarny będzie wdzięczny za nawożenie i podlewanie podczas suszy oraz za usuwanie suchych pędów. Dorosłe rośliny dobrze reagują na cięcie i pielęgnację korony - ładniej po tym wyglądają i obficie owocują.

1. Pokrój: duży krzew lub małe drzewo wysokości 5-7 (10) m; korona szerokości 3-5 m, szeroka; pędy łukowato wygięte; liście nieparzystopierzasto złożone, ciemnozielone, kwiaty białe skupione w talerzowate podbaldachy (k.V-VI), owoce czarne, kuliste pestkowce (VIII-IX);
2. Występowanie: Europa, Azja, w całej Polsce pospolity, od równin aż do 1500 m n.p.m. w Alpach;
3. Wymagania: stanowisko słoneczne do półcienistych, wytrzymały na mrozy, na warunki miejskie, odporny na wiatry, gleby umiarkowanie suche do wilgotnych, wszystkie podłoża, wapnio- i azotolubny;
4. Zastosowanie: uprawiany w wiejskich zagrodach, stosowany do zadrzewień ochronnych w mieście i na terenach przemysłowych, ceniona roślina lecznicza.

Tatrzański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

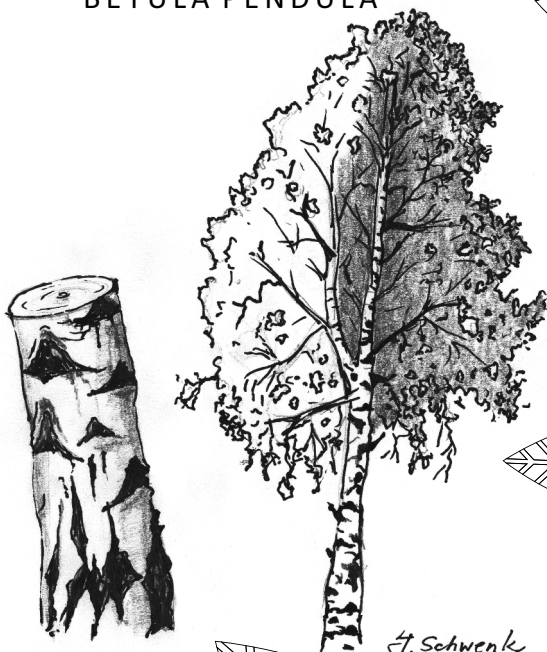
W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Brzoza Brodawkowata

BETULA PENDULA

J. Schwenk

Brzoza Brodawkowata

BETULA PENDULA

Brzoza, to jedno z najbardziej rozpoznawalnych w Polsce drzew, bo jej białej kory nie da się pomylić z innymi drzewami. Kwitnie w kwietniu, kiedy jej kwiatostany - kotki - obficie pyłą (alergicy lepiej niech na nią uważają...), a jej uskrzydłone nasionka, których produkuje wielkie ilości, roznoszone przez wiatr pozwalają jej zasiedlać nowe tereny wolne od innych drzew.

Brzoza jest wytrzymała i ma niewielkie wymagania co do gleby i wilgotności gruntu, wytrzymuje trudne warunki i zanieczyszczenia, choć woli stanowiska pełne słońca. Nawet wycięta potrafi przetrwać, wytwarzając odrośla korzeniowe. Jej drewno jest doskonałym surowcem na meble i ulubionym opałem w kominkach. Z brzozy wiosną pozyskiwany bywa jadalny sok o leczniczych właściwościach - oskoła, a jej liście, pąki i kora są cennym surowcem zielarskim.

1. Pokrój: drzewo wysokości 8-22 (-30) m wys., często wielopniowe, szybko rosnące; korona luźna, szerokości 6-8 (-12) m; gałęzie wiotkie i malowniczo zwieszane; kora biała, łuszcząca się okrężnie, z poprzecznymi czarnymi paskami, u starszych okazów czarna i głęboko spękana u nasady pni; liście: sezonowe – opadające na zimę, długości 4-7cm, rombowne jasnozielone, jesienią złocistożółte; kwiaty: roślina jednopienna, żółtawe kotki, (III-IV); korzenie: system korzeniowy sercowaty;
2. Występowanie: Europa, Azja Mniejsza, Kaukaz, w lasach, na terenach bagnistych, najczęściej na glebach kwaśnych;
3. Wymagania: miejsca słoneczne, wszystkie rodzaje gleby, gatunek odporny na mrozy i susze, umacnia glebę;
4. Zastosowanie: jako soliter na trawnikach ze względu na malowniczy pokrój, gatunek pionierski w otwartym krajobrazie, drzewo przydrożne.

ZAKOPANE

Tatrzański
Park Narodowy

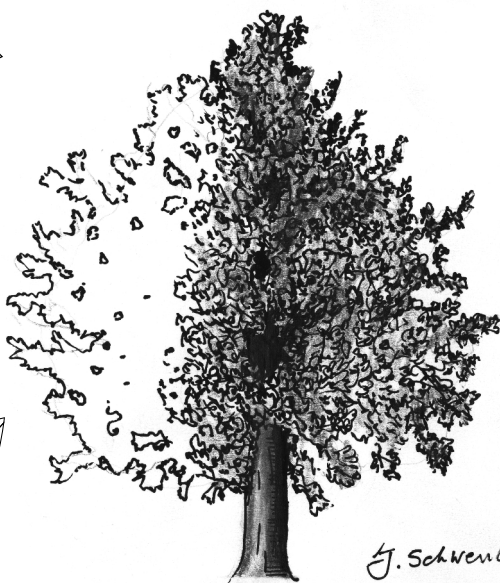
dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000
H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Buk Pospolity

FAGUS SYLVATICA

G. Schwenk

Buk Pospolity

FAGUS SYLVATICA

Drzewo o twardym drewnie i jadalnych nasionach. Bardzo ważny składnik drzewostanów regla dolnego a zarazem podstawa wyżywienia dla wielu gatunków zwierząt (zwłaszcza sójek, wiewiórek, dzików, myszy a nawet niedźwiedzi!). Obfite owocowanie zdarza się stosunkowo rzadko, bo co 5 - 10 lat a następują po nim wyraźne wzrosty liczebności populacji zwierząt żywiących się jego nasionami.

Najlepiej rośnie na glebie żyznej i świeżej, w słońcu, ewentualnie w półcieniu. Potrzebuje stałego poziomu wód gruntowych.

1. Pokrój: duże drzewo wysokości 25-30 m; korona szerokości 15-20 m; kora gładka, popielatoszara; liście ciemnozielone, błyszczące i gładkie, jesienią przebarwiają się na żółto do czerwono-brązowego, owoce orzeszki nazwane bukwia lub buczyną, system korzeniowy sercowaty;
2. Występowanie: Europa, w Polsce osiąga północno-wschodnią granicę występowania, tworzy własne zespoły – buczyny;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne do cienistych, gleby świeże do wilgotnych, żyzne, lekko gliniaste, wapienne;
4. Zastosowanie: zadrzewienia krajobrazowe, osłona przeciwwiatrowa, do sadzenia w grupach, do obsadzania alei, sadzone pojedynczo w dużych ogrodach lub parkach, jako żywopłoty

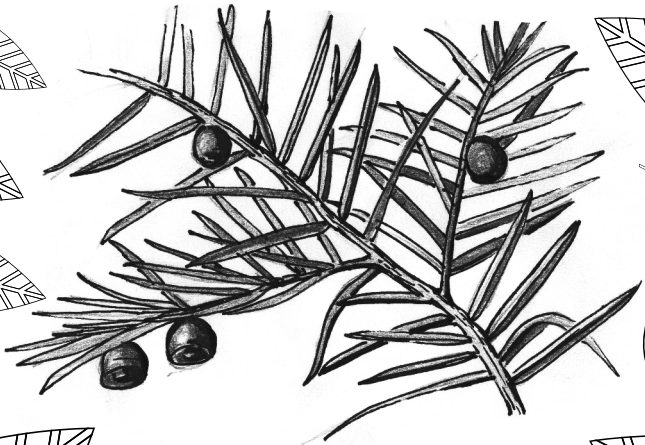
ZAKOPANE

Tatrzański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000
H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Cis Pospolity

TAXUS BACCATA

J. Schwenk

Cis Pospolity

TAXUS BACCATA

Drzewo wybitnie długowieczne, bardzo wolno rosnące. Częściej wyrośnie w formie krzewu, niż okazałego drzewa. Jako pierwszy gatunek drzewa objęto go na ziemiach polskich ochroną (już w 1423) - był wtedy cennym surowcem do wyrobu łuków. Cis nie ma szyszek - jego nasiona pokryte są czerwoną osnówką. Igły i nasiona są trujące - pamiętajmy o tym!

Cis wytrzyma i w słońcu i w cieniu, choć w cieniu i pod innymi drzewami lepiej sobie radzi od innych gatunków drzew. Wymaga jednak miejsca osłoniętego przed lodowatym wiatrem i umiarkowanie wilgotnego - źle się czuje w miejscach zbyt suchych i zbyt wilgotnych. Są wdzięczne za wilgoć w powietrzu - idealnym sąsiedztwem cisa będzie więc np. oczko wodne.

1. Pokrój: drzewo bez żywicy lub krzew, wysokości do 10 (15) m, korona szer. 5-10 (15) m; często wielopniowy, wolno rosnące, długowieczne; kora gładka, szarobrązowa, łuszcząca się płatami; igły ciemnozielone; nasiona otoczone czerwoną osnówką; system korzeniowy głęboki, gęsty;
2. Występowanie: Europa środkowa i zachodnia, Afryka, Azja; w Polsce wschodnia granica występowania, w lasach górskich, w mieszanych lasach bukowo-jodłowych;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne do półcienistych; toleruje pełne zacinienie, lubi wilgotność powietrza, odporny na konkurencję korzeni wysokich drzew, znosi klimat miejski, gleby przeciętne, głębokie, świeże, wapienne;
4. Zastosowanie: do sadzenia pojedynczo i w grupie, w formie żywopłotów, w ogrodach i parkach, na cmentarzach, nie sadić przy szkołach i placach zabaw dla dzieci ze względu na silne właściwości trujące.

ZAKOPANE

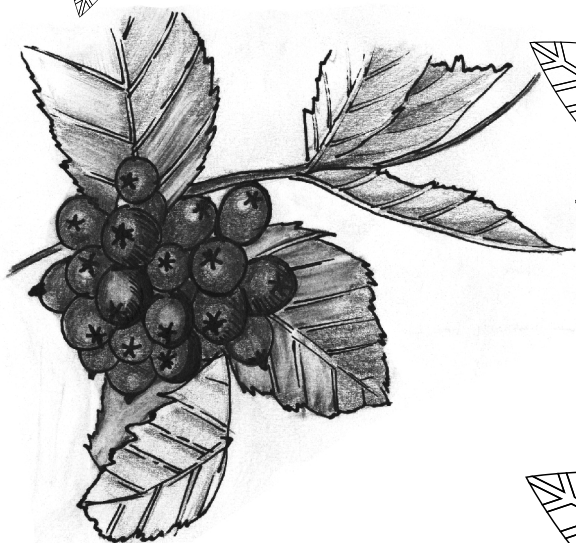
Tatrzański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

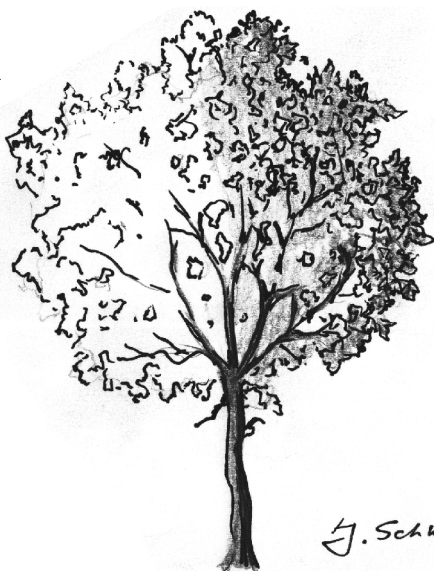
H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Sorbus ARIA

SORBUS ARIA

J. Schwenke

Jarząb Mączny

SORBUS ARIA

Drzewo równie piękne jak jarząb pospolity. Młode liście mają srebrzysty połysk, dlatego bywa sadzone dla celów ozdobnych. Owoce są zjadane przez ptaki.

Jest w stanie dużo wytrzymać, ale najlepiej czuje się na stanowiskach słonecznych i półcienistych, na glebie żyznej i lekko zasadowej (choć toleruje zasolenie gleby!). Będzie wdzięczny za podlewanie i nawożenie w młodości - odptaci za to pięknym wyglądem.

1. Pokrój: małe drzewo z krótkim pniem lub wysoki wielopniowy krzew; wysokość 6-12 (15) m; korona regularna szer. 4-7 m, szerokostojkowa lub kulista; kora szara, podłużnie bruzdowana; liście opadające na zimę, szerokoeliptyczne, młode pokryte białym kutnerem później ciemnozielone od spodu biało filcowato owłosione, jesienią przebarwiają się na żółto; kwiaty białe zebrane w podbaldachy (V); owoce kuliste, pomarańczowe lub czerwone, mączyste;
2. Występowanie: Europa, Afryka, w Polsce w reglu dolnym Tatr i Pienin;
3. Wymagania: drzewo światłoządne, wytrzymałe na suszę, odporny na warunki miejskie, wytrzymały na wiatry, niewymagający, lubi gleby wapienne;
1. Zastosowanie: w zieleni miejskiej, na zboczach, w pasie zieleni ochronnej, przy drogach, w ogrodach i parkach, w otwartym krajobrazie.

Tatrzański
Park Narodowy

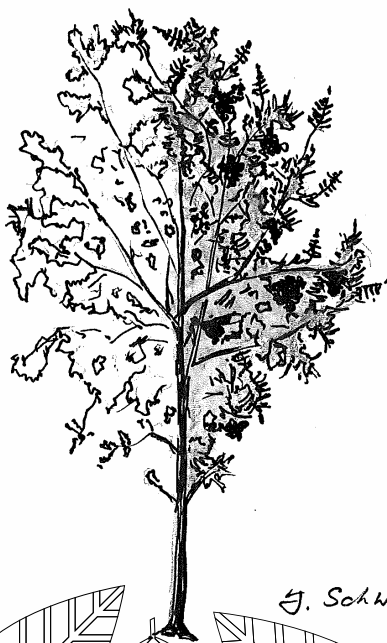
dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000
H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Sorbus aucuparia

SORBUS AUCUPARIA

J. Schwenk

Jarząb Pospolity

SORBUS AUCUPARIA

Drzewo o pięknych owocach - jarzębina. Żyje stosunkowo krótko, najstarsze znane okazy osiągają około 150 lat. Jarzębina jest doskonałym surowcem do produkcji dżemów, nalewek, wódek oraz ma zastosowanie w produkcji leków. Zawiera więcej karotenu od marchwi. Jest też ważnym składnikiem zimowej diety dla wielu ptaków. Kto posadzi jarząb z pewnością będzie na nim mógł obserwować gile, drozdy czy jemiołuszki.

Nie oczekuje wiele od siedliska, poradzi sobie na każdej glebie, byle było jasno (miejsca słoneczne i półcieniste).

1. Pokrój: drzewo wysokości 6-12 (15) m wys., często wielopniowe; korona szerokości 4-6 m; pień gładki, później kora podłużnie spękana, czarnoszara; liście nieparzystopierzasto złożone, żywozielone, jesienią żółto-pomarańczowe do jaskrawoczerwone; kwiaty białe w podbaldachach (V); owoce kuliste, jaskrawoczerwone (VII-X), system korzeniowy głęboki;
2. Występowanie: prawie cała Europa, w górach w piętrze kosodrzewiny;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne i półcieniste, dobrze znosi zacinienie, wytrzymały na mrozy, wrażliwy na letnią suszę, gleby świeże do wilgotnych, niezbyt żyznych, lekko kwaśnych, próchnicznych, mało wymagający i tolerancyjny gatunek;
4. Zastosowanie: sadzony w parkach i ogrodach pojedynczo lub w grupach, drzewo przydrożne, ochrona przeciwwiatrowa, ochrona przed lawinami, sadzona na skarpach.

ZAKOPANE

Tatrzeński
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Jodta Pospolita

ABIES ALBA

J. Schrank

Jodła Pospolita

ABIES ALBA

Długowieczne drzewo osiągające wiek nawet kilkuset lat. Może osiągnąć wysokość nawet do 40 metrów a grubość w pierśnicy do 1 metra, o czym warto pomyśleć przy wyborze miejsca do zasadzenia. Na starych jodłach można zaobserwować tzw. "bocianie gniazdo", czyli spłaszczony wierzchołek. szyszki jodły sterczą do góry i rozsypują się szybko po osiągnięciu dojrzałości przez nasiona.

Źle czuje się w mieście i w zanieczyszczonym powietrzu. Potrzebuje wilgotnego powietrza, umiarkowanie wilgotnej i świeżej, żyznej gleby. Nie lubi upałów, suszy i ostrego słońca - woli miejsce półcieniste i osłonięte od wiatru.

1. Pokrój: drzewo wysokości 30-50 (60) m; korona stożkowata, w starszym wieku z „bocianim gniazdem” na szczycie; kora szara, gładka, igły ułożone grzebieniasto, ciemnozielone, błyszczące; szyszki dł. 8-15 cm; korzeń palowy lub sercowaty;
2. Występowanie: w górach Europy razem z bukiem pospolitym, świerkiem pospolitym i sosną zwyczajną, w miejscach osłoniętych od wiosennych przymrozków;
3. Wymagania: duże wymagania, gleby żyzne, głębokie, próchniczne, gliniaste i ilaste, zasadowe do umiarkowanie kwaśnych, powietrze wilgotne;
4. Zastosowanie: rośnie głównie w lasach ze względu na wysokie wymagania.

ZAKOPANE

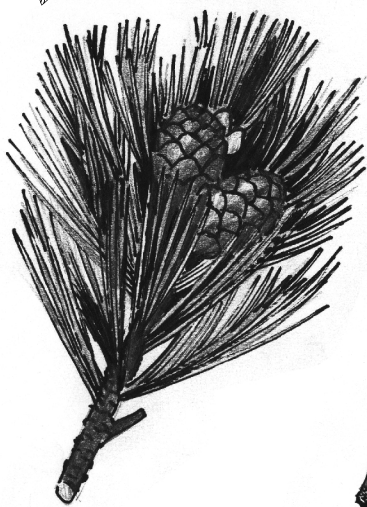

Tatrzański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

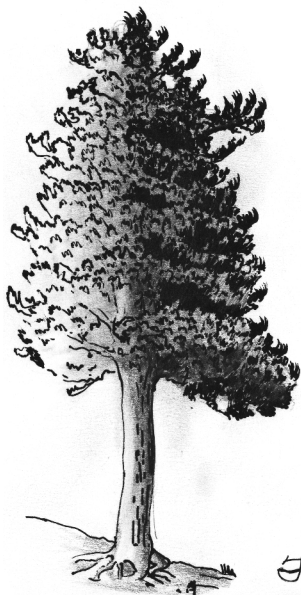
W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Sosna Limba

PINUS CEMBRA

J. Selwenke

Sosna Limba

PINUS CEMBRA

Drzewo wolno rosnące i długowieczne. Do prawidłowego rozwoju potrzebuje obecności grzybów tworzących mikoryzę, o czym warto pomyśleć przy sadzeniu. Szyszki limby zawierają duże, jadalne nasiona, będące przysmakiem m.in. orzechówki krótkodziobej czy wiewiórki. Jeśli dożyjemy czasu, kiedy nasza limba zacznie już owocować, wiewiórki zaczną odwiedzać w sierpniu nasz ogród...

Limba jest tak wytrzymała, że wytrzyma i pobyt w mieście. Najlepiej poradzi sobie na glebie żyznej i wilgotnej, ale przetrwa i na piaszczystej i piaszczysto gliniastej. Jedyne, co musimy jej zapewnić, to światło, dużo światła!

1. Pokrój: drzewo wysokości 15-20 (25) m; korona gęsta, początkowo stożkowata później jajowata szer. 2-4 m, rośnie powoli, malownicza; kora szara, łuszcząca się nieregularnymi tafelkami; igły zimozielone po 5 w pęczkach, miękkie, ciemnozielone; szyszki jajowate, młode fioletowe; system korzeniowy płaski i głęboki;
2. Występowanie: w Alpach, Tatrach i Karpatach, gatunek subalpejski, rośnie razem z modrzewiem, tworzy granicę lasu;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne, chłodne, o wilgotnym powietrzu, odporna na mróz, wrażliwa na suszę i upały, gleby kwaśne do alkalicznych;
4. Zastosowanie: sadzone po kilka lub w grupach, w parkach i ogrodach skalnych, do umacniania i ochrony zboczy górskich.

ZAKOPANE

Tatrański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Klon Javor

ACER PSEUDOPLATANUS

J. Schwenke

Klon Jawor

ACER PSEUDOPLATANUS

Klon jawor szybko rośnie i długo żyje (trzeba to brać pod uwagę sadząc obok domu). Najstarsze znane jawory osiągają nawet 350 lat. Łacińska nazwa drzewa nawiązuje do podobieństwa z platanem, z którego w podobny sposób odpadają płaty kory. Obfite owocowanie zdarza się co 2 lata. Owocami jaworu są podwójne skrzydlaki, ale czasami, bardzo rzadko zdarzają się skrzydlaki potrójne. Często obserwowane czarne kropki na liściach jawora to choroba - czerniak klonowy. Drewno jaworowe jest łatwe w obróbce a wykonywane są z niego między innymi czerpaki do picia żentycy.

Klon jawor potrzebuje sporo światła (miejsca słoneczne i półcieniste), najlepiej rośnie na glebach głębokich i żyznych, ale i na słabszej glebie będzie sobie radził. Nie lubi suszy i zanieczyszczeń.

1. Pokrój: drzewo wysokości 20-25 (35) m; korona gęsta, wysoko wysklepiona szerokości 15-20m; kora młodego drzewa gładka i szarobrązowa, u starszych okazów łuszczy się tafelkowato; liście opadające na zimę, ciemnozielone, jesienią przebarwiają się na żółto; kwiaty żółtozielone (V); owoce –parzyste skrzydlaki; system korzeniowy głęboki;
2. Występowanie: góry środkowej, południowej i południowo-wschodniej Europy, rośnie głównie w mieszanych lasach górskich w reglu dolnym;
3. Wymagania: gleby żyzne, świeże, o odczynie zasadowym, miejsca chłodne i wilgotne. Stanowiska słoneczne, znosi też półcieniste, mrozoodporny, nie znosi zanieczyszczenia powietrza, odporny na wiatry;
4. Zastosowanie: okazałe drzewo soliterowe, sadzone w parkach, chroni przed wiatrem i wzmacnia zbocza (zabezpiecza przed obsuwaniem się ziemi), sadzone w alejach i przy drogach, daje dużo cienia.

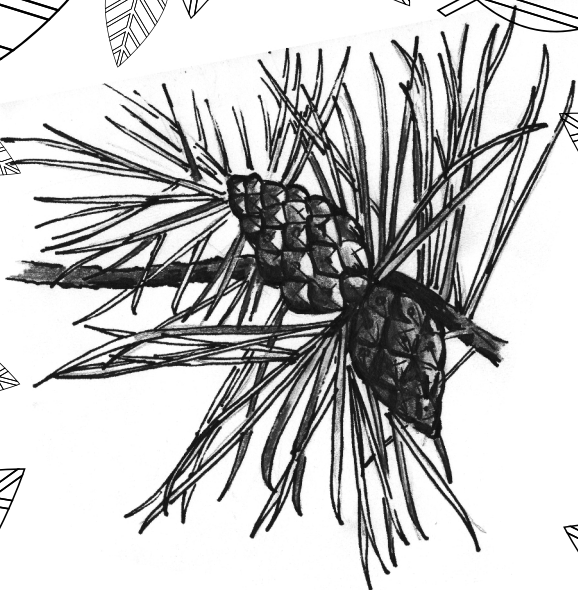

Tatrzański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Kosodrzewina

PINUS MUGO VAR. MUGHUS

J. Schwenke

Kosodrzewina

PINUS MUGO VAR. MUGHUS

Krzew, który najlepiej czuje się w rejonie górnej granicy lasu, bardzo odporny. W naszym ogrodzie może osiągnąć imponujące dla tego gatunku rozmiary, ponieważ ma tu cieplej, niż u siebie w górach. Przed sadzeniem weźmy pod uwagę, że kosodrzewina woli słoneczne i suche stanowisko od ciemnego i wilgotnego.

Skoro radzi sobie w ekstremalnych warunkach nad górną granicą lasu, to wytrzyma i w naszym ogrodzie. Potrzebuje jednak dużo światła, więc posadźmy ją na stanowisku słonecznym. Wytrzyma na każdej glebie, nawet żwirowej i kamienistej, ale lepiej nie sadźmy jej na stanowisku zbyt podmokłym. Zbyt żyzne stanowisko będzie preferowało konkurujące z nią chwasty. Można ją również uprawiać w donicach, wtedy jednak warto podlać ją raz na czas.

1. Pokrój: krzew z pokładającymi się giętkimi gałęziami, do ok. 3m wys. i podobnej średnicy; igły ciemnozielone, sztywne, szyszki dł. 2-6 cm, ciemnobrązowe;
2. Występowanie: góry Europy, zwykle na glebach wapiennych, w Polsce w Tatrach, Sudetach i na Babiej Górze, subalpejskie zarośla kosodrzewiny tworzą piętro kosodrzewiny, powstrzymuje lawiny śnieżne, zapobiega erozji gleby;
3. Wymagania: wyjątkowo małe wymagania glebowe i wilgotnościowe, światłolubna;
4. Zastosowanie: polecana do dużych ogrodów skalnych i alpinistów, jako roślina okrywowa urozmaicająca trawnik, do umacniania skarp i uprawy pojemnikowej, do utrwalania wydm nadmorskich.

ZAKOPANE

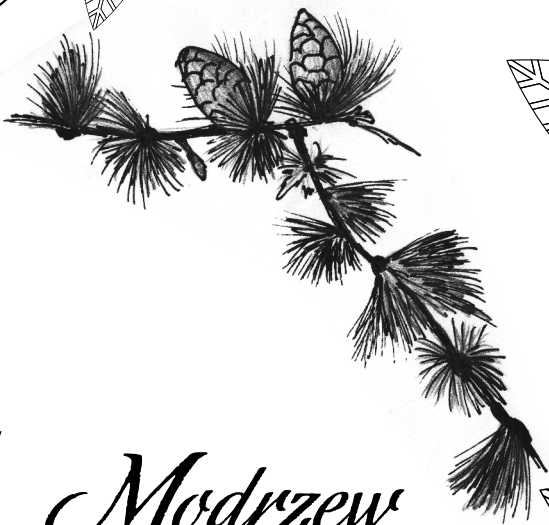

Tatrański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

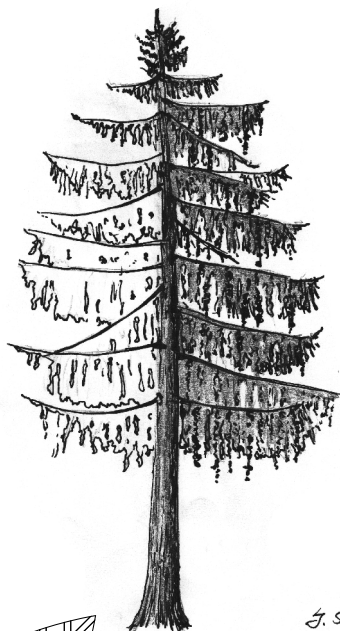
W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

*Modrzew
Europejski*

LARIX DECIDUA

J. Schwenk

Modrzew Europejski

LARIX DECIDUA

Piękne i powszechnie znane drzewo iglaste, które jako jedyne u nas zrzuca na zimę swoje szpilki. Ma prosty pień, pokryty grubą, głęboko spękaną czerwono brunatną korą, cienkie gałęzie, gęsto pokryte krótkopędami, z których wyrastają gęste pęczki miękkich i pachnących szpilek. Może dorosnąć nawet do 40 metrów wysokości i osiąga wiek kilkuset lat. W porównaniu z innymi gatunkami drzew jest odporne na wichury, co można zaobserwować na wielu powierzchniach wiatrołomów w Tatrach.

Sadząc je musimy pamiętać, że powinny rosnąć nieco dalej od dachów i takich przestrzeni, z których musielibyśmy w przyszłości każdej jesieni usuwać opadające obficie na ziemię uschnięte, żółte szpilki. Modrzew nie jest wybredny, jeśli chodzi o żyzność gleby, potrzebuje jednak wilgoci i światła, nie lubi też zbyt gęstego nasadzenia, bo wtedy pozbywa się dolnych gałęzi. Ale bywa też stosowany do tworzenia żywoplotów, które jednak zimą słabo zastąpią nasz dom. Po zasadzeniu warto drzewka osłonić na przetrwanie pierwszej w naszym ogrodzie zimy, później powinny poradzić już sobie same bez problemów. Nasi spadkobiercy ucieszą się kiedyś z cennego, twardego i żywicznego drewna modrzewiowego z zasadzonych przez nas drzewek.

1. Pokrój: drzewo wysokości 35-40 (-50)m; korona szerokości 8-15m, wąskostożkowata; kora: gruba, głęboko spękana, szaro do czerwono-brązowej; liście: sezonowe – opadające na zimę, igły zebrane po 30-40 w pęczki na krótkopędach, długości 1-3cm, jasnozielone; kwiaty: roślina jednopienna; żeńskie w postaci jajowatej szyszeczki różowej do purpurowoczerwonej, męskie walcowate do jajowatych, siarkowo-żółte (IV – V); szyszki: małe 2-4cm, jajowate, brązowe; system korzeniowy sercowaty, korzeń główny głęboki.
2. Występowanie: góry Europy Środkowej - Alpy, Sudety, Karpaty;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne; odporny na mrozy; gleby wapienne i skaliste pochodzenia wulkanicznego, odporny na wiatry i zanieczyszczenie powietrza, wrażliwy na zasolenie; dobrze znosi warunki miejskie;
4. Zastosowanie: do sadzenia w parkach i dużych ogrodach, na żywoploty – dobrze znosi przycinanie.

Tatrański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

*Porzeczka
Alpejska*

RIBES ALPINUM

F. Schwenk

Porzeczka Alpejska

RIBES ALPINUM

Krzew liściasty o 3-5 klapowanych liściach i niepozornych lecz ładnie pachnących, zielonożółtych kwiatach i czerwono karminowych, ozdobnych lecz niejadalnych (dla ludzi) owocach dojrzewających już w lipcu. Jest rośliną dwupienną, czyli kwiaty męskie i żeńskie rosną na dwu różnych osobnikach. W stanie dzikim występuje na terenach skalistych, głównie na podłożu wapiennym, w lasach liściastych.

Jest rośliną o bardzo małych wymaganiach i dużej tolerancji na mróz, suszę, bliskie sąsiedztwo drzew oraz kamienistą glebę. Wytrzymuje pełne słońce i zacinienie oraz zanieczyszczenia powietrza. Można powiedzieć, że to krzew "nie do zdarcia", ale w przypadku długotrwałej suszy będzie nam wdzięczna za podlanie. Doskonale nadaje się do formowania żywopłotów, świetnie znosi przycinanie gałęzi. Z jej obecności w ogrodzie ucieszą się też ptaki, bo zjadają jej owoce, a jej krzew to doskonała kryjówka.

1. Pokrój: krzew gęsty, szerokości 1-2m, z cienkimi i przewisającymi gałązkami; pędy bezbronne; liście: dł. 2-5cm, 3-5-co klapowe, jesienią bladożółte; kwiaty: zielonkawożółte, niepozorne (IV-V); owoce: jagody czerwone, mączyste i mdłe (VII-VIII);
2. Występowanie: lasy mieszane Europy i Kaukazu, na glebach żyznych i wapiennych;
3. Wymagania: przeciętne, miejsca słoneczne do zaciennionych, gleby lekkie, piaszczyste, dobrze znosi zacinienie, duża odporność na mrozy;
4. Zastosowanie: do podszycia parkowego, na formowanie żywopłoty

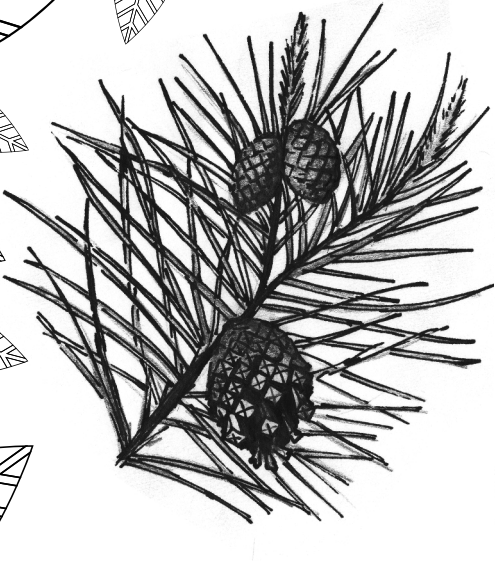
Tatrzański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Sosna Zwyczajna
PINUS SYLVESTRIS

J. Schwenk

Sosna zwyczajna

PINUS SYLVESTRIS

Najpospolitsze drzewo w Polsce, które jednak w Tatrach jest gatunkiem reliktowym, co przetrwał inwazję świerka na wierzchołkach skałek w reglu dolnym. Sosna zwyczajna znana jest każdemu, wszyscy wiedzą, że ma po dwie igły zebrane w pęczku, korę żółtawo czerwoną łuszczącą się, porytą bruzdami. Kwitnie od maja do czerwca pyląc przy tym bardzo obficie.

Sosna jest piękna, jednak wymaga sporo miejsca w ogrodzie, bo może dorastać nawet do 40 metrów. Trzeba to brać pod uwagę przy wyborze miejsca dla niej. Ma główny korzeń palowy, który doskonale jej pomaga na glebach piaszczystych. Toleruje każdą glebę, byle by nie była podmokła. Poradzi sobie nawet w cieniu, choć najlepiej będzie rosła w miejscu słonecznym, jest też odporna na mróz i zanieczyszczenia powietrza.

1. Pokrój: drzewo wysokości 25-30 (40) m; korona szerokości 5-10 (15)m, w młodości stożkowata, później parasolowata; kora czerwobrzązowa do szarobrzązowej, na starych pniach od dołu spękana i czarna; liście zimozielone po 2 w pęczku, szarzielone do niebieskozielonych; szyszki jajowate lub stożkowate, jasnobrzązowe, korzenie głębokie, na glebach kamienistych płaski system korzeniowy;
2. Występowanie: Europa i Azja, w Polsce tworzy zespoły borów sosnowych, na torfowiskach wysokich, na glebach piaszczystych;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne, odporna na mrozy, jedna z najmniej wymagających sosen ale wrażliwa na zanieczyszczenie powietrza, gleby suche i mokre, kwaśne do silnie wapiennych, piaszczyste, żwirowe, torfowe;
4. Zastosowanie: malownicze drzewa, sadzone pojedynczo w parkach i ogrodach, do zadrzewień krajobrazowych.

ZAKOPANE

Tatrzeński
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

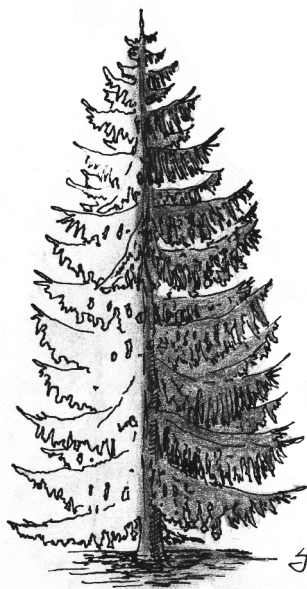
W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Świerk pospolity

PICEA ABIES

J. Schwenk

Świerk pospolity

PICEA ABIES

Świerk ma płytki system korzeniowy i w związku z tym bywa często wrywany z korzeniami przez wiatr, co warto brać pod uwagę, sadząc go obok domu. Ma zwartą i gęstą koronę, pod która utrzymuje się silne zacienienie (co bywa pożądane, lub nie). Może dożyć do 200 i więcej lat, ale bywa w wieku dorosłym chętnie atakowane przez kornika drukarza. W pobliżu górnej granicy lasu można spotkać osobniki świerka osiągające mimo znikomych rozmiarów bardziej sędziwy wiek od okazałych świerków rosnących niżej.

Świerk źle się będzie czuł w wielkim mieście, w kurzu i zanieczyszczonym powietrzu. Nie znosi suchej piaszczystej gleby - potrzebuje podłoże gliniasto piaszczyste, świeże, miejsca słoneczne (ewentualnie półcieniste), osłonięte i wilgotne. Młode świerki w ogrodzie mogą wymagać wręcz podlewania a zachowaniu wilgoci gleby pomoże im ściółkowanie podłoża. Wytrzymuje strzyżenie i nadaje się na żywopłoty.

1. Pokrój: drzewo wysokości 20-25 (50) m, korona stożkowata, szerokości 6-8 m, kora łuskowata, czerwonawobrzowa; igły ciemnozielone; szyszki cylindryczne, zwisające; korzenie płaskie, talerzowate;
2. Występowanie: Europa środkowa i pn., w Polsce niż i wyż, wchodzi w skład niżowych i górskich borów świerkowych i mieszanych borów regla dolnego;
3. Wymagania: stanowiska słoneczne do półcienistych, o dużej wilgotności powietrza, gleby świeże, gliniasto-piaszczyste, odczyn kwaśny do obojętnego, zawierające wapń, źle znosi upały i suszę;
4. Zastosowanie: do sadzenia pojedynczo lub w grupach w ogrodach i parkach, w lasach, na żywopłoty formowane.

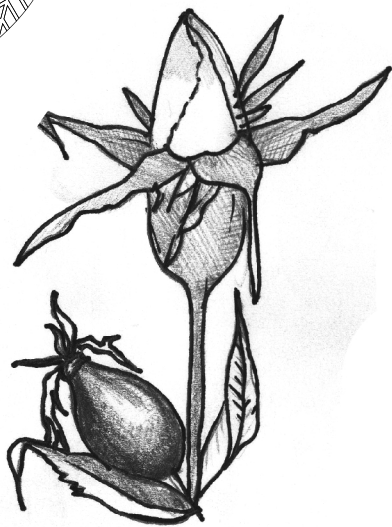

Tatrański
Park Narodowy

dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

Róza dzika

ROSA CANINA

J. Schwenk

Róża dzika

ROSA CANINA

Krzew o pokrytych cierniami gałązkach, zielonych lub sinozielonych niewielkich liściach, białych lub różowych kwiatach i dekoracyjnych, pomarańczowo - czerwonych owocach. Można go spotkać w wielu miejscach, najczęściej na miedzach lub skraju lasu. W ogrodach jest równie piękny, a zarazem mało wymagający.

Dzika róża będzie rostała praktycznie na każdym podłożu, choć oczywiście lepiej jej będzie na żyznej glebie. Jest odporna na mróz i na suszę, najlepiej sobie poradzi w miejscach lekko osłoniętych od silnego słońca ale niezbyt ciemnych. Łatwa w utrzymaniu, nie wymaga zbyt częstego przycinania pędów, chyba, że nie będzie miała wokół siebie wiele miejsca, bo po pewnym czasie może się bujnie rozrosnąć i rozkrzewić, a nawet zajmować nowe miejsca. Nadaje się do formowania żywopłotów. Jej pełne witamin owoce są zarówno cennym surowcem zielarskim, jak i składnikiem doskonałych win i nalewek. Ale jeśli część z owoców pozostawimy na krzakach na zimę, to będziemy mogli obserwować żerujące na nich ptaki.

1. Pokrój: krzew do 3m wys., o łukowato wygiętych pędach; pędy pokryte hakowato zakrzywionymi kolcami; liście 5-7 – listkowe; kwiaty jasnoróżowe lub białe (VI); owoce szkarłatne IX(X);
2. Występowanie: Europa z wyłączeniem rejonów pn.-wch., pn.-zach. Afryka, w Polsce pospolicie;
3. Wymagania: przeciętne, miejsca słoneczne, odporne na mrozy;
4. Zastosowanie: na nieformowane żywopłoty, wykorzystywane do celów leczniczych i kosmetycznych

ZAKOPANE

Tatrański
Park Narodowy

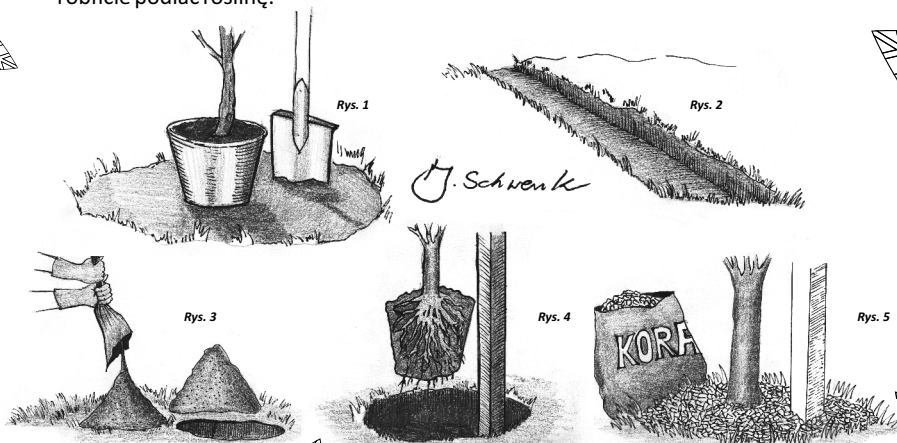
dr Marek Kot – pracownik naukowy TPN

W. Seneta, J. Dolatowski, 'Dendrologia' Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2000

H. Pirc, 'Drzewa od A do Z', Wyd. Klub dla Ciebie, Warszawa 2006

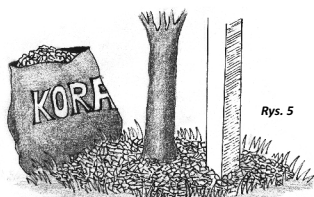
ZASADY SADZENIA DRZEW I KRZEWÓW

1. Przed przystąpieniem do sadzenia drzewa lub krzewu należy wybrać i przygotować miejsce pod sadzone drzewo lub krzew, z uwzględnieniem wymagań glebowych i siedliskowych danego gatunku.
2. Dół dla drzew i krzewów w pojemniku winien być dwa razy większy od bryły korzeniowej, dla drzew i krzewów z odkrytymi korzeniami – 3 razy (**Rys. 1**).
3. W przypadku zakładania żywoplotów z drzew lub krzewów w środku przygotowanego pola należy wykopać rowek o szerokości i głębokości dostosowanej do wielkości sadzonych roślin (**Rys. 2**).
4. Wykopaną ziemię zaleca się mieszać z ziemią próchniczną w stosunku 5:1. Glebę związłą i gliniastą zwykle wystarczy mieszać z piaskiem, a do gleby piaszczystej i suchej wystarczy dodatek gliny lub odkwaszonego torfu (**Rys. 3**).
5. Podłoże po bokach dołu winno się wzruszyć widłami, by ułatwić rozrastanie się systemu korzeniowego.
6. Przed włożeniem do wykopanego dołu większego drzewa, w pobliżu środka dołu zaleca się wbić palik w grunt, zabezpieczający drzewo przed wywróceniem przez wiatr (**Rys. 4**).
7. Roślinę należy ostrożnie wyjąć z pojemnika, w taki sposób żeby nie uszkodzić korzeni, a następnie rozluźnić bryłę i przyciąć sekatorem mocno poskręcane korzenie.
8. Drzewa i krzewy w pojemnikach zaleca się sadzić w taki sposób aby cała bryła korzeniowa była zagłębiona w glebie, a rośliny z odkrytym korzeniem przed posadzeniem winny być zadołowane w wilgotnej glebie i namoczone przez kilka godzin w wodzie - w dole korzenie nie mogą zawijać się do góry.
9. Po umieszczeniu drzewa i krzewu w dole, należy obsypać delikatnie korzenie wcześniej przygotowaną mieszanką ziemi, mocno ucisnąć glebę wokół sadzonych roślin i delikatnie udeптаć podłoże z uformowaniem misy wokół sadzonego drzewa i krzewu (**Rys. 5**).
10. Po posadzeniu zaleca się nieznacznie przyciąć część nadziemną drzewa lub krzewu (gałęzie i pędy uszkodzone, niskie i zbyt długie skracamy o ok. 1/3 długości), a pień większego drzewa przywiązać 1-2 opaskami do palika podtrzymującego roślinę i obficie podlać roślinę.

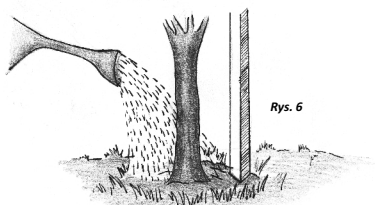

ZABIEGI PIELĘGNACYJNE PO POSADZENIU ROŚLIN

1. Jednym z najważniejszych zabiegów po posadzeniu roślin jest ich obfite podlewanie nawet podczas deszczu, podstawowa zasada to podlewanie rzadziej ale większą dawką wody (**Rys. 6**).
2. Aby powstrzymać rozwój chwastów zaleca się wokół sadzonego drzewa i krzewu (w promieniu 50cm) ściółkować podłoże ok. 5cm warstwą mielonej kory, która dodatkowo zatrzymuje zgromadzoną w glebie wilgoć i pełni funkcję estetyczną (**Rys. 5**).
3. Nie zaleca się nawozić roślin zaraz po posadzeniu, gdyż duże stężenie soli mineralnych niekorzystnie wpływa na przyjmowanie się roślin i rozwój korzeni. Rośliny posadzone wiosną nawozimy dopiero dwa miesiące po posadzeniu, a sadzone jesienią należy nawozić dopiero wiosną po zauważeniu pierwszych oznak wzrostu. Po każdym nawożeniu należy podlać rośliny (**Rys. 7**).
4. W okresie wczesnowiosennym (luty-marzec), w miejscach silnie nasłonecznionych młode rośliny zimozielone winny być okrywane przewiewną cieniówką, ze względu na ryzyko zagrożenia uszkodzeniami mrozowymi (**Rys. 8**).
5. Pierwsze cięcie żywopłotów z krzewów liściastych wykonujemy wiosną w pierwszym roku po posadzeniu na wysokość 20-30 cm nad ziemią, a z krzewów iglastych w lipcu lub sierpniu następnego roku. Natomiast cięcie pielęgnacyjne drzew i krzewów polegające na usunięciu gałęzi i pędów chorych i obumarłych można wykonywać w miarę potrzeb od wiosny do jesieni. (**Rys. 9**).

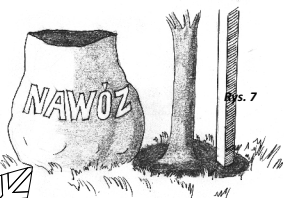

Rys. 5

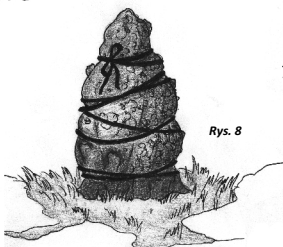

Rys. 6

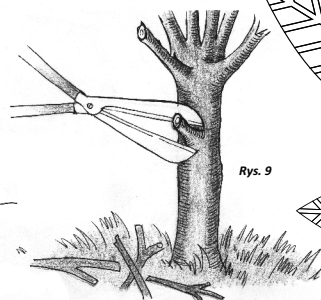
J. Schwenke

Rys. 7

Rys. 8

Rys. 9

ZAKOPANE

Tatrzański
Park Narodowy